

Bertrand Cantat, al judici per l'homicidi de la seva companya sentimental, Marie Trintignant, el 2003. L'ombra d'aquell crim l'allunya dels escenaris.

El sacrifici de Bertrand Cantat al Festival d'Avinyó

De les catorze persones sobre l'escena, semblava que Bertrand Cantat era qui havia de fer més nosa. I, al final, la seva veu aguda i turmentada prèviament enregistrada va fer que l'espectacle mantingués l'interès. Les quatre hores i mitja de *Des femmes*, la primera entrega del projecte Sòfocles del libano-quebequès Wadji Mouawad, no comptaven al Festival d'Avinyó amb la presència física del cantant de rock Cantat pel seu passat a la presó. Però els seus cors en *play back* van resultar bàsics per entrar en la trama i per a la posada en escena. Una solució que també s'hauria pogut aplicar a l'últim festival Grec a Barcelona, com a estrena mundial, si no hi hagués hagut un veto mal negociat.

A la gira de *Des femmes* (Deianira, Antígona, Electra) hi ha previstes unes dues-centes representacions a tot el món i s'ha creat expressament un grup de rock entorn de Cantat. És el

El cantant de rock francès, vetat al Grec, va ser present en *play-back* a les actuacions sobre l'obra de Sòfocles del libano-quebequès Wadji Mouawad.

primer del músic de Pau després de la dissolució el novembre passat de Noir Désir i dels seus quatre anys de presó per l'homicidi de la seva companya Marie Trintignant el 2003 a Vilnius a causa d'una baralla. Està format pel bateria Pascal Humbert i els quebequesos Bernard Falaise, guitarrista, i Alexander MacSween, baixista, que

sí que actuaven en directe a Avinyó seguint la veu enllaunada.

L'estrena mundial es va acabar fent el 28 de juny al Rocher de Palmer de Cenon, un auditori als afores de Bordeus, amb el grup al complet. I el 9 de juliol, Cantat també interpretava les cançons des d'una cadira de l'Odeon d'Herodes Àtic, en plena Acròpoli. El festival que l'acollia, l'Atenes-Epidaure, forma part de la xarxa mediterrània Kadmos, juntament amb els d'Avinyó, Barcelona i Istanbul. La ciutat de la Provença rebia just després la tragèdia grega en cinc representacions a finals de mes a la Carrière de Boulbon, una antiga pedrera a quinze quilòmetres d'Avinyó que fa d'amfiteatre a l'aire lliure.

Mouawad, que fa dos anys ja va presentar al pati d'honor del Palau dels Papes una trilogia d'obres seves com a artista associat, s'ha embarcat en el no gens fàcil objectiu de representar les set peces que es conserven de Sòfocles durant els propers cinc anys. D'entrada, ho fa temàticament, i per començar ha escollit les tres que tenen com a protagonistes dones: la Deianira en lluita per l'amor de *Les Traquínies*; l'Antígona que es rebel·la contra el poder, i l'Electra que venja la seva família. Les traduccions al francès les ha fet el poeta Robert Davreu.

Actors de les seves dues companyies, d'una banda i l'altra de l'Atlàntic, es van alternant en els diferents papers, però simptomàticament l'espectacle s'obre amb una de les lletanies de Cantat. Cada vegada que els tres instrumentistes es posen a actuar, puja la intensitat. Després, malgrat els recursos visuals que el director és capaç d'imaginar, baixa la tensió. Únicament, a la part central d'Antígona s'aconsegueix una unitat entre text i música i les transicions estan ben integrades. A la tercera i última part d'Electra, la veu de Cantat es queda sola amb unes bases electròniques i la falta d'instrumentació orgànica torna a restar dinamisme fins a recordar massa que l'espectacle s'allarga fins a gairebé sis hores, si s'inclouen les pauses.

A la Carrière de Boulbon, amb un inici quan es feia de nit, això volia dir que els espectadors agafaven l'autobús de tornada, o el seu vehicle particular,

a les quatre de la matinada. La crítica va ser bastant unànime a considerar pobre el resultat, encara que va salvar aquella veu que sortia de l'equip de so com un lament mil·lenari que venia d'una experiència tan personal com la de l'home maleït per una bona part de la professió i, ara, pels promotors. Aquesta també és una raó per la qual Mouawad va decidir no concedir entrevistes a la premsa de països on, finalment, no es presentarà l'espectacle. Tampoc no anirà a Madrid ni a Bilbao a l'octubre, tal com estava previst en un primer moment.

“Vaig escoltar tot el que trobava de música rock”, explica Mouawad al programa de mà. “Rock trash alemany, rock rus, AC/DC, Rolling Stones i també Nirvana, Jim Morrison... Essent com és des de fa temps amic de Bertrand Cantat, li vaig demanar la seva opinió. En vam començar a parlar. Li vaig donar els textos i, a mesura que avançaven les nostres trobades, vam acordar que compendria la música d'aquesta aventura”.

Les comparacions amb Kurt Cobain o Jim Morrison sorgeixen d'aquesta reflexió: “[buscava] aquesta veu poètica, capaç de fer vibrar un text, en la seva poesia, en la seva bellesa, en la seva abstracció; però portant-la a un grau de bogeria, on es pogués aconseguir un despropòsit amb la música, un trencament de la veu”.

Des de la seva sortida de la presó en llibertat provisional, l'octubre del 2007, i la fi oficial de la seva condemna, l'octubre del 2010, Cantat només ha actuat un parell de vegades en concerts a la regió de Bordeus. El pare de l'actriu Marie Trintignant, Jean-Louis, havia de fer un recital de poesia a l'últim Festival d'Avinyó i, en conèixer de la presència del músic, el va cancel·lar. Al seu torn, Cantat va renunciar a ser a Avinyó. Immediatament després, els responsables polítics del Teatre Nacional de les Arts d'Ottawa i el Teatre del Nou Món de Mont-real, d'on Mouawad és director, van vetar també el cantant la primavera que ve davant la pressió del Partit Conservador. Al Canadà, la legislació prohibeix l'entrada de convictes si no hi ha una excepció expressa.

En la presentació davant de sis-centes persones de la temporada

JEAN-LOUIS FERNANDEZ

El libano-quebequès Wadji Mouawad no va dubtar a qualificar la decisió de l'Institut de Cultura de Barcelona de retirar la seva obra del Festival Grec de “censura”.

2011-2012 al teatre de Mont-real, el dramaturg va denunciar aquest tipus de vetos i va dir que mantenia les representacions, però que es faria una acció simbòlica de protesta arribat el moment. En el cas de Barcelona, la resposta va ser irreversible: “L'Institut de Cultura de Barcelona no manté la seva invitació per la presència d'un dels intèrprets a l'escenari”, per acabar fulminant que “l'equip de creació deplora la censura de què ha estat objecte”.

Una edició coreogràfica. Aquesta polèmica no va centrar les discussions un cop començada l'edició d'enguany

del festival d'Avinyó (6-26 de juliol), sinó més aviat el debat entre els partidaris i els detractors de la programació transversal d'Hortense Archambault i Vincent Beaudriller, a qui només els queden, en principi, un parell d'edicions. El diari de dretes *Le Figaro* critica la falta de text, mentre que el setmanari *Les Inrockuptibles* ironitza sobre el tema i defensa aferrissadament les apostes. El vesper *Le Monde* té una opinió a mig camí, en qualificar de no suficientment satisfactòria l'oferta final.

En aquesta ocasió estava fortament condicionada per la figura de l'artista associat, el jove coreògraf Boris Char-

JEAN-LOUIS FERNANDEZ

Dues imatges de dues de les obres de Sòfocles incloses a *Des Femmes*: Electra, a dalt, i Antigona, a sota. La tercera és Deianira.

JEAN-LOUIS FERNANDEZ

matz. Per aquest motiu, una tercera part dels espectacles eren de dansa. Els últims anys, a més, una bona meitat de la programació inclou les arts plàstiques i les noves tecnologies. És a dir, la paraula teatre es queda curta per definir el festival i es prefereix utilitzar el concepte més ampli d'espectacle viu.

D'aquesta manera, es va poder tornar a veure, per exemple, Juliette Binoche sobre un escenari després de molts anys ballant ben bé vint minuts amb extres en una discoteca improvisada a l'adaptació moderna de *Made-moiselle Julie*, d'August Strindberg, a càrrec de Frédéric Fisbach. O, en una

proposta més radical, l'italià Romeo Castellucci feia rentar fins a tres vegades a un fill el seu pare incontinent a *Sobre el concepte del rostre del fill de Déu*. Les defecacions no eren reals, encara que es deixava anar en un moment la desagradable olor sota una immensa imatge del *Savator mundi* del renaixentista Antonello da Messina.

I una de les grans troballes va ser l'escenificació al Palau dels Papes de l'ambivalència entre la santificada Joana d'Arc i el pervers Gilles de Rais en l'ocàs de l'edat mitjana, a *Sang & roses*, del flamenc Guy Cassiers. El director d'Anvers utilitza un text excel·lent escrit expressament per Tom Lanoye per magnificar aquesta relació entre el bé i el mal, l'Església i el poder, els herois necessaris i destruïts i els discursos oficials per mantenir l'ordre. Els actors no criden, sinó que conspiren en veu baixa gràcies als micros, les càmeres de vídeo i les pantalles. Una lectura contemporània.

Vicenç Batalla